

Asian käsittelyn viipyminen konkurssiasiamiehen toimistossa

KANTELU

Kantelijayhtiö on oikeuskanslerille 31.1.2021 osoitetussa kantelussa arvostellut muun ohella konkurssiasiamiehen toimiston menettelyä. Kantelijayhtiö on 31.1.2017 toimittanut konkurssiasiamiehen toimistoon kirjoituksen, joka on sisältänyt konkurssiasiamiehelle osoitettuja toimenpitepyyntöjä. Ne ovat koskeneet ensiksikin A Oy:n (entinen B Oy) konkurssipesälle kuuluvien asiakirjojen, tallenteiden sekä muiden tarvittavien tietojen tarkastettavaksi ottamista erityistarkastuksen toimittamista ja mahdollista jälkiselvitystä varten. Toisekseen kantelijayhtiö on pyytänyt konkurssiasiamiestä hakemaan käräjäoikeudelta konkurssipesän pesänhoitajaksi määrätyn asianajajan vapauttamista tehtävästään, koska tämä oli laiminlyönyt ilmoittaa esteellisyydestään tai sen mahdollisuudesta käräjäoikeudelle. Kantelun mukaan konkurssiasiamiehen toimistossa ei ole neljässä vuodessa ratkaistu kumpaakaan asiaa.

Kantelijayhtiön näkemyksen mukaan pesänhoitajan vapauttaminen tehtävästään esteellisyysperusteella tapahtuu käytännössä lähes aina konkurssiasiamiehen hakemuksesta. Kysymys on siten ollut rutiininluonteisesta asiasta. Ratkaisuun välillisesti vaikuttavia oikeudenkäyntejä tai muita viranomais selvityksiä ei ole ollut käynnissä, eikä muitakaan esteitä päätöksenteolle ole ollut. Pesänhoitaja on antanut konkurssiasiamiehen toimistolle kantelun johdosta selvityksensä 27.2.2017, jonka jälkeen asia olisi ollut viipymättä ratkaistavissa. C Oy:n konkurssimenettely on päättynyt 19.7.2019, jonka jälkeen pesänhoitajan vapauttaminen tehtävästään on käynyt mahdollottomaksi. Myöskin vaatimus A Oy:n kirjanpidon haltuun ottamisesta tarkastamista varten on menettänyt todellisen merkityksensä.

SELVITYS

Konkurssiasiamiehen toimisto on 29.4.2021 antanut apulaisoikeuskanslerin 23.2.2021 pyytämän selvityksen, joka on sisältänyt konkurssiasiamiehen ja asiassa esittelijänä toimineen konkurssiylitarkastajan selvitykset (49/31/21).

VASTINE

Kantelijayhtiö on 23.7.2021 käyttänyt sille varattua mahdollisuutta antaa vastine.

RATKAISU

Kantelun rajaus

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin perusteella oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Kantelukirjoituksessa arvostellun pesänhoitajana toimineen asianajajan menettely on kirjattu oikeuskanslerinvirastossa omaksi laillisuusvalvonta-asiaksi (OKV/332/10/2021). Oikeuskansleri on 15.2.2021 päivätyllä kirjeellään siirtänyt kantelun tältä osin Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivalle valvontalautakunnalle valvontamenettelyä varten.

Laillisuusvalvonnallinen arviointini kohdistuu kantelijayhtiön asian käsittelyn kestoon konkurssiasiamiehen toimistossa.

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) mukaan hyvään hallintoon on katsottu kuuluvan, että asiat tulee käsitellä asian laatu ja siihen vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa.

Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan konkurssiasiamiehen tehtävänä on muun ohella

- valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesänhoitotavan mukaisesti ja että pesänhoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävät; sekä
- ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien tai väärinkäytösten tai muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi.

Konkurssiasiamiehen toimiston selvitys

Konkurssiasiamiehen selvitys

Konkurssiasiamiehen selvityksen mukaan konkurssipesän pesänhoitajia koskevat toimenpidepyynnöt käsitellään konkurssiasiamiehen toimistossa 22.12.2016 vahvistetun ohjeen (311/31/2016) mukaisesti. Ohjeen vahvistamispäätöksessä on korostettu, että viranomaisen on noudatettava hyvän hallinnon perusteita. Vahvistamispäätöksessä on lisäksi todettu, että asiat tulee käsitellä asianmukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Ohjeen mukaan tavoitteena on, ettei asian kokonaiskäsittelyaika ylitä kuutta (6) kuukautta.

Edelleen konkurssiasiamiehen selvityksen mukaan konkurssipesän pesänhoitajien valvonta on jaettu konkurssiylitarkastajien kesken. Mikäli valvottavaan kohdistuu kantelunluonteinen toimenpidepyyntö, asian esittelytehtävä jaetaan muulle kuin kyseisen pesänhoitajan valvonnasta vastaavalle konkurssiylitarkastajalle. Asia tulee konkurssiasiamiehen ratkaistavaksi, kun selvitystyö on saatu päätökseen ja esittelevä virkamies on saanut esityksensä valmiiksi.

Konkurssiasiamies toteaa selvityksessään, että asian käsittely on kestänyt poikkeuksellisen kauan eikä ole kaikilta osin edennyt asiassa sovellettavan ohjeistuksen edellyttämällä tavalla. Vastaus toimenpidepyyntöön on annettu 28.4.2021 samalla, kun konkurssiasiamiehen toimisto

on antanut selvityksensä apulaisoikeuskanslerille. Kantelijayhtiön toimenpidepyynnön esittelytehtävä on annettu konkurssiylitarkastaja D:lle. Asia on ratkaistu viipymättä, kun se on esitelty ratkaistavaksi.

Konkurssiasiamies on selvityksessään halunnut korostaa kantelijayhtiön toimenpidepyynnön eräitä erityispiirteitä. Kantelijayhtiö ei ole ollut A Oy:n konkurssissa velkojana, ja konkurssi on jo rauennut ennen kuin pyyntö toimenpiteistä on esitetty konkurssiasiamiehelle. C Oy:n konkurssissa kantelijayhtiöllä sen sijaan on ollut velkoja-asema. Kantelijayhtiö olisi konkurssivelkojan asemassa voinut itsekkin saattaa konkurssilain mukaisesti kysymyksen pesäinhoitajan esteellisyydestä tuomioistuimen arvioitavaksi. Konkurssiasiamiehellä on oikeus tehdä vapauttamishakemus valvontalain nojalla. Konkurssiasiamiehellä on laaja harkintavalta sen suhteen, mihin toimenpiteisiin hän valvontatoiminnassaan ryhtyy, eikä konkurssiasiamies ole sidottu ulkoapäin tuleviin pyyntöihin.

Konkurssiasiamies on selvityksessään todennut, että kantelun kohteena olevan toimenpidepyynnön käsittelyaika konkurssiasiamiehen toimistossa on ylittänyt tavoiteajan merkittävästi ja muodostunut siten liian pitkäksi syistä, joita konkurssiylitarkastaja on omassa selvityksessään tuonut esiin. Konkurssiasiamies on korostanut, että mikäli toimenpidepyynnössä esitetyt seikat olisivat johtaneet toimenpiteisiin pesäinhoitajaa kohtaan, asian käsittely olisi nopeutunut.

Toimenpidepyyntöjen käsittelyaikoja seurataan konkurssiasiamiehen toimistossa jatkuvasti ja niihin tullaan tämänkin tapauksen vuoksi kiinnittämään huomiota entistä tiiviimmin. Vaikka nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa ei konkurssiasiamiehen näkemyksen mukaan ole syntynyt pesäinhoitajan esteellisyyttä, olisi kanta tullut ilmaista nopeammin myös kirjallisella ratkaisulla.

Konkurssiylitarkastajan selvitys

Konkurssiylitarkastajan selvityksen mukaan kantelijayhtiön toimenpidepyynnöstä on lähetetty selvityspyyntö pesäinhoitajalle 4.2.2017. Pesäinhoitaja on antanut selvityksensä 27.2.2017. Asiaa ei ole voitu heti tämän jälkeen ratkaista, koska selvitys on lähetetty toimenpidepyyntöjen käsittelyohjeen mukaisesti kantelijayhtiölle vastineen antamista varten. Vastine on saapunut huhtikuussa 2017. Tämän jälkeen pesäinhoitaja on lähettänyt vielä kaksi sähköpostia asiaan liittyen, ensimmäisen 7.4.2017 ja toisen 12.5.2017.

Konkurssiylitarkastajan selvityksen mukaan toimenpidepyyntö on kesäkuussa 2017 annettu valmisteltavaksi konkurssiasiamiehen toimistossa kesäharjoittelijana toimineelle oikeustieteen ylioppilaalle. Kesälomien jälkeen asia on ollut tarkoitus esitellä, mutta konkurssiylitarkastajan muistikuvan mukaan hän on halunnut varmistua, että C Oy:ssä suoritettavan erityistarkastuksen

tekijä saa tarvittaessa haltuunsa myös rauenneen A Oy:n kirjanpitoaineiston. C Oy:n erityistarkastus on valmistunut 13.12.2017. Kantelijayhtiön asia on lopulta jäänyt muiden, kiireellisempiä toimenpiteitä vaativien asiakokonaisuuksien varjoon.

Konkurssiasiamiehen toimenpidepyyntöön 28.4.2021 antamasta vastauksesta on luettavissa, että A Oy:n tai C Oy:n konkurssipesissä ei ole kantelijayhtiön toimenpidepyynnön seurauksena tarvittu konkurssiasiamiehen tarkastustoimenpiteitä eikä pesänhoitaja ole konkurssiasiamiehen näkemyksen mukaan ollut esteellinen tai sopimaton. Konkurssiylitarkastaja on selvityksessään myöntänyt, että vastaus olisi tullut antaa joutuisammin, varsinkin pesänhoitajan esteellisyyskysymyksen osalta.

Arviointi ja johtopäätökset

Konkurssiasiamiehen toimistosta on vastattu kantelijayhtiön toimenpidepyyntöön 28.4.2021, eli vasta samassa yhteydessä, kun se on antanut apulaisoikeuskanslerille selvityksensä kanteluasiassa. Asian käsittely on siten kestänyt neljä vuotta ja kolme kuukautta, mikä ylittää merkittävästi konkurssiasiamiehen toimiston selvityksessään esiintuoman kuuden kuukauden käsittelyaikatavoitteen.

Konkurssiasiamies on selvityksessään todennut, että asian käsittely on muodostunut pitkäksi syistä, joita konkurssiylitarkastaja on omassa selvityksessään tuonut esiin. Konkurssiasiamies on myös todennut, että jos kantelijayhtiön toimenpidepyynnössä esitetyt seikat olisivat johtaneet toimenpiteisiin pesänhoitajaa kohtaan, asian käsittely olisi ratkaisevasti nopeutunut.

Konkurssiylitarkastaja on selvityksessään selostanut muun ohella toimenpiteitä, joita asiassa on tehty asian vireille tulosta 31.1.2017 kesään 2017 asti. Selvityksistä ei ilmene, että tämän jälkeen asiassa olisi tehty aktiivisia toimenpiteitä ennen kuin apulaisoikeuskansleri on pyytänyt asiassa selvitystä. Konkurssiylitarkastajan mukaan asia on jäänyt kiireellisempiä toimenpiteitä vaativien asiakokonaisuuksien varjoon.

Kantelijayhtiön asian jäämistä lähes neljäksi vuodeksi asian esittelijän mukaan hänellä olleiden muiden, kiireellisempien asiakokonaisuuksien varjoon ei voi pitää saadun selvityksen perusteella hyväksyttävänä. Hallintolaki edellyttää asian käsittelyä ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolain mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti. Tämän voi katsoa koskevan myös asioiden käsittelyaikaa.

Perustuslaissa ja hallintolaissa säädetty asian viivytyksettömän käsittelyn vaatimus koskee myös konkurssiasiamiehen toimistossa käsiteltäviä asioita. Selvityksestä ei ilmene hyväksyttäviä perusteita toimenpidepyynnön huomattavan pitkälle, yli neljän vuoden pituiselle käsittelyajalle. Toimisto on myös epäonnistunut asian käsittelyn seurannassaan.

Toimenpidepyynnön käsittely konkurssiasiamiehen toimistossa on viivästynyt aiheettomasti ja käsittelyn kokonaiskesto on ollut kantelijayhtiölle kohtuuton senkin vuoksi, että yhtiö olisi voinut itse, saatuaan esteellisyysasiassa konkurssiasiamiehen kannanoton, saattaa pesänhoitajan vapauttamista koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi ennen C Oy:n konkurssimenettelyn päättymistä.

Toimenpiteet

Annan konkurssiasiamiehen toimistolle valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun huomautuksen perustuslain ja hallintolain asian viivytyksetöntä käsitte-
lyä koskevien säännösten vastaisesta menettelystä.

Annan asiassa esittelijänä toimineelle konkurssiylitarkastaja D:lle valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun huomautuksen perustuslain, hallintolain ja valtion virkamieslain asian viivytyksetöntä käsitte-
lyä koskevien säännösten vastaisesta menettelystä.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijä

Pia Tulkki-Ansinn